EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 8.6.2020
COM(2020) 226 final

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondist kaasrahastatavate rakenduskavade elluviimise 2018. aasta aruannete kokkuvõte

Enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondist kaasrahastatavate rakenduskavade elluviimise 2018. aasta aruannete kokkuvõte

1. SISSEJUHATUS

Euroopa abifond enim puudust kannatavate isikute jaoks (edaspidi „abifond“) aitab leevendada ELis vaesuse kõige äärmuslikumaid vorme, nagu toidupuudus, laste vaesus ja kodutus. Abifondi[1] 2014.–2020. aasta vahendid ulatuvad kokku 3,8 miljardi euroni (jooksevhindades). EL annab kuni 85 % rahalistest vahenditest, millele lisanduvad liikmesriikide omavahendid. Sellega kasvab abifondi koguväärtus ligikaudu 4,5 miljardi euroni.

Liikmesriigid saavad kasutada abifondi kahel viisil: i) toidu- ja/või esmase materiaalse abi rakenduskava jaoks (I rakenduskava) ja/või ii) sotsiaalse kaasamise rakenduskava jaoks (II rakenduskava). Toidu- ja/või esmast materiaalset abi peavad täiendama kaasnevad meetmed, näiteks suunamine sotsiaalteenuste pakkuja juurde.

Kooskõlas määruse (EL) nr 223/2014 (mis käsitleb Euroopa abifondi enim puudustkannatavate isikute jaoks) artikli 13 lõikega 9 põhineb käesolev kokkuvõte teabel, mis on esitatud rakenduskava elluviimise 2018. aasta aruannetes, mille komisjon on heaks kiitnud[2]. Rakenduskava elluviimise aruande esitasid kõik 27 liikmesriiki. Ühendkuningriik aruannet ei esitanud, kuna ta ei ole seni abifondi rakendanud. Nagu varasematel aastatel, vaadeldakse käesolevas kokkuvõtvas aruandes ka 2018. aasta järgset arengut ja finantsandmeid, kui vastav teave on olemas, eelkõige teavet, mis on seotud järgmise mitmeaastase finantsraamistikuga (2021–2027) ja komisjoni 2019.–2024. aasta koosseisu algatustega.

2. HILJUTINE ARENG ELis

2021.–2027. aasta mitmeaastane finantsraamistik ja komisjoni 2019.–2024. aasta koosseisu algatused vaesuse vähendamiseks

Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste osakaal vähenes kuuendat aastat järjest, kahanedes 2018. aastal 21,9 %-le. Suure materiaalse puudusega silmitsi seisjate osakaal vähenes 6,6 %-lt 2017. aastal 5,9 %-le 2018. aastal. See tähendab 29,7 miljonit inimest. Samas on 110 miljonit inimest endiselt vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus. EL ei ole hakkama saanud oma 2020. aastaks püstitatud eesmärgiga vähendada vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste arvu vähemalt 20 miljoni võrra, olles kahandanud seda näitajat seni vaid 7 miljoni võrra. Oluliselt suuremas vaesusohus on lapsed – eriti need, kelle vanemad on madala kvalifikatsiooniga, – ja puudega inimesed. Jätkuva surve tõttu elusasemeturul ei ole õnnestunud ümber pöörata eluasemeprobleemidest ja kodutusest põhjustatud tõrjutuse pideva kasvu suundumust. Seepärast on abifondi toetus kõige ebasoodsamas olukorras olevate ühiskonnarühmade jaoks ülioluline.

Komisjon on teinud seoses 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistikuga ettepaneku ühendada abifond Euroopa Sotsiaalfondiga+ (ESF+). ESF+ ettepaneku

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 223/2014, mis käsitleb Euroopa abifondi enim puudustkannatavate isikute jaoks (ELT L 72, 12.3.2014, lk 1). Määrust muudeti 2018. aasta augustis finantsmääruse läbivaatamise käigus: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1537946431022&uri=CELEX:02014R0223-20180802.

[2] Koondaruande koostamine viibis seetõttu, et liikmesriigid esitasid rakenduskava elluviimise aruanded 2019. aasta keskel ja seejärel läbisid need komisjoni heakskiitmismenetluse.

eesmärk on edendada sotsiaalset kaasatust, suurendades riikide ESF+ eraldiste osakaalu (vähemalt 25 %ni võrreldes 20 %ga praeguses ESFis), ning vähendada materiaalset puudust, kehtestades ELi tasandi 4 % eesmärgi ja nähes ette 2 % suuruse miinimumeraldise liikmesriigi kohta. Komisjon leiab, et sellega jääks materiaalse puuduse probleemi lahendamise rahastamine võrreldes praeguse mitmeaastase finantsraamistikuga stabiilseks. Ettepaneku arutamine kaasseadusandjatega on jõudmas lõppetappi. 2019. aasta aprillis leppis nõukogu kokku osalistes läbirääkimisvolitustes kolmepoolsete läbirääkimiste jaoks. Samal kuul võttis Euroopa Parlament vastu muudatusi sisaldava raporti, mis kinnitati Euroopa Parlamendi uue koosseisu hääletusel. Vahepeal on alanud kolmepoolsed läbirääkimised ESF+ üle.

Komisjon valmistab ette ka lastegarantii teemalist poliitikaalgatust. Euroopa sotsiaalõiguste samba 11. põhimõtte kohaselt on lastel õigus kvaliteetsele ja taskukohasele alusharidusele ja lapsehoiule ning kaitsele vaesuse eest. Samuti on ebasoodsatest oludest pärit lastel selle põhimõtte kohaselt õigus erimeetmetele, mis suurendavad võrdseid võimalusi. Seega on komisjoni algatus konkreetne samm sotsiaalõiguste samba tegevuskava elluviimisel.

Vastusena koroonaviiruse pandeemiale töötati välja ja võeti vastu kaks koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatust. 2020. aasta aprillis vastu võetud teise koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatusega (CRII+)[3] on ette nähtud erakordne paindlikkus Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kasutamisel. Lisaks on sellega kehtestatud konkreetsed meetmed, et toetada enim puudust kannatavaid isikuid, milleks on muudetud abifondi eeskirju, ning võimaldada korraldusasutustel, partnerorganisatsioonidel ja muudel osalistel kiiresti reageerida tekkivatele probleemidele. Näiteks saab anda toiduabi ja esmast materiaalset abi vautšerite kaudu ning jagada isikukaitsevahendeid, vähendades niiviisi nakkusohtu. Eelarveaastal 2020–2021 on võimalik rahastada meetmeid 100 % ulatuses.

Lisaks esitas komisjon läbivaadatud mitmeaastase finantsraamistiku ettepaneku seoses COVID-19 pandeemia mõjust taastumisega. Ettepanekuga antakse liikmesriikidele võimalus abifondi taasinvesteerida, et tagada jätkuv ja suurem toetus enim puudust kannatavatele isikutele.

3. ABIFONDI KOORDINEERIMINE ELi TASANDIL

Abifondi eksperdirühm on endiselt peamine foorum, kus korraldusasutused vahetavad teavet fondi rakendamise kohta. Eksperdirühm on kohtunud kaks korda – 2018. ja 2019. aastal –, et arutada abifondi programmi rakendamist, eelkõige selliseid küsimusi nagu kaasnevad meetmed, toiduannetused, auditid ja koordineerimine muude struktuurifondidega. Komisjon tutvustas liikmesriikidele nii abifondi vahehindamise kui ka abifondi käsitleva Euroopa Kontrollikoja eriaruande järeldusi ja soovitusi. Samuti andis komisjon korrapäraselt värsket teavet ESF+ läbirääkimiste kohta, keskendudes meetmetele, mille eesmärk on materiaalse puuduse vähendamine ja enim puudust kannatavate isikute sotsiaalne kaasamine.

Sidusrühmade vaheliste suhete edendamiseks korraldas komisjon 2016.–2019. aastal 18 abifondi võrgustiku kohtumist. Igal kohtumisel oli osalejatel võimalik tutvustada juhtumiuuringuid ning arutada mõne abifondi rakendamise konkreetse aspektiga seotud probleeme ja lahendusi, näiteks küsimust, kuidas jõuda enim puudust kannatavate isikuteni,

[3] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/qanda_20_574

nagu lapsed, kodutud ja eakad. Ühel 2019. aasta kohtumisel keskenduti fondi seirele ja hindamisele ning tõsteti esile korraldusasutuste ja partnerorganisatsioonide suuri jõupingutusi. Kooskõlas määrusega korraldas komisjon 2018. ja 2019. aastal ka iga-aastase ELi tasandi kohtumise, mida juhtisid partnerorganisatsioonide esindajad. Neil kohtumistel oli tähelepanu keskmes üleminek uude suutlikkuse suurendamise etappi. Järgmise 18 kuu jooksul asenduvad abifondi võrgustiku kohtumised vastastikuse õppimise meetmetega. Need peaks aitama abifondi rakendamisega seotud osalistel tõhusamalt arutada allesjäänud rakendamisprobleeme ja peatse ESF+ võimalusi.

4. RAKENDUSKAVADE ELLUVIIMISEL TEHTUD EDUSAMMUD

4.1. Rahaliste vahendite kasutamine

Abifondi rakenduskavade rahalisi vahendeid kasutati 2018. aastal rohkem. Abifondi algatuste toetamiseks võetud rahastamiskõlblike avaliku sektori kulukohustuste kogusumma kasvas pidevalt: 2016. aastal oli see summa 564,7 miljonit eurot, 2017. aastal 637,1 miljonit eurot ja 2018. aastal 762,2 miljonit eurot. 2018. aasta lõpu seisuga ulatusid aastateks 2014–2018 eraldatud vahendid kokku peaaegu 2 732 miljoni euroni, mis moodustas 61 % rakenduskavade koguvahenditest (mis hõlmavad ELi vahendeid ja riiklikku kaasrahastamist). 2018. aastal suurenesid märkimisväärselt ka abisaajatele tehtud maksed (497,9 miljonit eurot), kui võrrelda varasemate aastatega (2017. aastal 409,9 miljonit eurot ja 2016. aastal 436,0 miljonit eurot). Üksikasjaliku finantsjaotuse näitajate ja liikmesriikide kaupa leiab lisas esitatud tabelist[4].

2018. aastal liikmesriikide poolt komisjonile esitatud maksetaotlused hõlmasid 345,3 miljoni euro ulatuses avaliku sektori rahastamiskõlblikke kulusid. See summa oli väiksem kui varasematel aastatel (2017. aastal 478,2 miljonit eurot ja 2016. aastal 353,4 miljonit eurot), mis oli osaliselt põhjustatud liikmesriikidele maksetaotluste esitamisel võimaldatud paindlikkusest. Komisjonile deklareeritud 2014.–2018. aasta rahastamiskõlblike avaliku sektori kulude kogusumma ulatus 1 223,3 miljoni euroni.

31. detsembriks 2019 oli komisjon maksnud vahemaksetena kokku 1,5 miljardit eurot (2018. aasta lõpus oli see summa 955 miljonit eurot), mis moodustas kogu 2014.–2020. aasta eraldisest üle 38 %.

Abifondi rahaliste vahendite kasutamine sujub üldjoontes hästi ja on kooskõlas programmi elluviimise edenemisega kohapeal (vt järgmine punkt). Näitajad osutavad sellele, et vahendeid kasutatakse üldjuhul rohkem, hoolimata maksetaotluste koguarvu vähenemisest. Lisaks on seni toimunud väga vähe automaatseid kulukohustuste vabastamisi (üksnes Ühendkuningriigi rakenduskava alusel, mida ei viidud ellu).

4.2. Rakendamine kohapeal

Abifondi jõudmine sihtrühmadeni ja abi lõppsaajate profiil

Abifondist toetuse andmine jätkus 2018. aastal 26 liikmesriigis, tuginedes varasemate aastate edusammudele. Enamik liikmesriike (22 riiki 26st) jagas toidu- ja/või esmast materiaalset abi ja võttis kaasnevaid meetmeid (I rakenduskava, vt tabel 1), kusjuures

[4] Mitu liikmesriiki on ajakohastanud teatavaid abifondi 2015., 2016. ja 2017. aasta ühiste sisendandmete väärtusi. Seepärast võivad käesolevas jaos esitatud väärtused erineda varasematel aastatel avaldatud väärtustest.

Küpros, Leedu ja Ungari jagasid esmast materiaalset abi 2018. aastal esimest korda[5]. Neli liikmesriiki jätkas sotsiaalse kaasamise rakenduskava elluviimist (II rakenduskava, vt tabel 1). Rumeenia ei andnud 2018. aastal abi, kuna riigi rakenduskava ümberkujundamisel pärast institutsioonilisi muudatusi esines viivitusi, millele lisandusid probleemid riigihangetega.

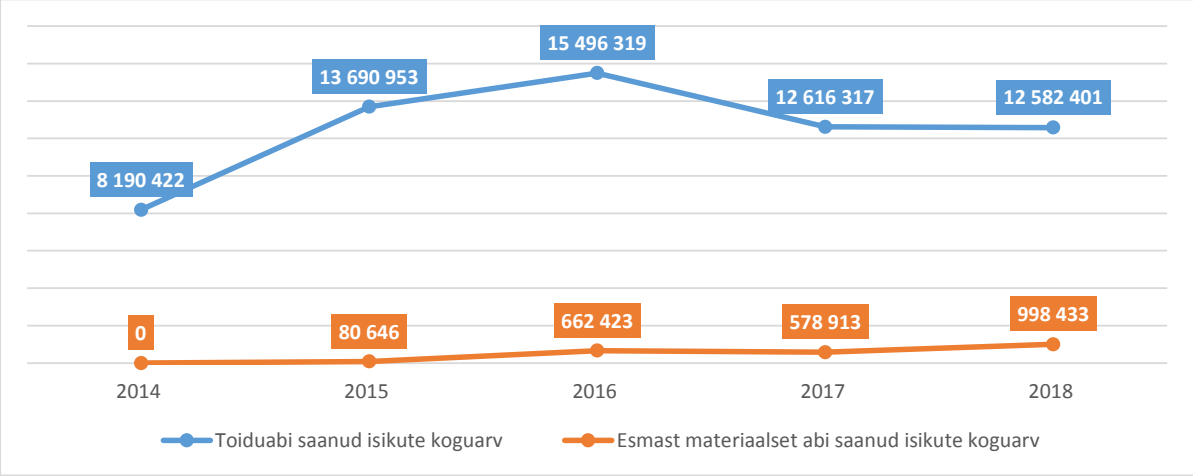
Tabel 1. 2018. aastal antud abi liigid

Rakenduskava	Abi liik	Liikmesriik
I rakenduskava	Toit	BE, BG, EE, ES, FI, FR, IT, MT, PL, PT, SI (11)
	Esmane materiaalne abi	AT (1)
	Mõlemad	CY, CZ, EL, HR, HU, IE, LT, LU, LV, SK (10)
II rakenduskava	Sotsiaalne kaasamine	DE, DK, NL, SE (4)

Allikas: SFC2014.

Hinnanguliselt sai 2018. aastal abifondist toiduabi 12,6 miljonit inimest ja materiaalset abi miljon inimest ning 39 000 inimesele anti abi sotsiaalse kaasamise meetmete raames. Vastavalt konservatiivsele hinnangule, mis põhineb abifondi 2014.–2017. aasta vahehindamisel kindlaks tehtud aasta keskmisel, sai abifondist toetust kokku peaaegu 13 miljonit inimest[6]. Kõige märkimisväärsemaid edusamme suurema arvu inimesteni jõudmisel tehti Ungaris (185 000 inimest rohkem kui 2017. aastal), Iirimaal (92 011 inimest rohkem), Belgias (82 619 inimest rohkem) ja Portugalis (41 276 inimest rohkem, ehkki see arv on endiselt väike). Seevastu 17 liikmesriigis jõuti väiksema arvu inimesteni, eelkõige Horvaatias (214 068 inimest vähem kui 2017. aastal), Bulgaarias,[7] Hispaanias, Prantsusmaal (ehkki inimeste arv on endiselt suur) ja Tšehhi Vabariigis. Rumeenial on jätkuvalt rakendamisprobleeme (sellest rohkem allpool).

Joonis 1. Toiduabi ja/või esmast materiaalset abi saanud inimeste arv

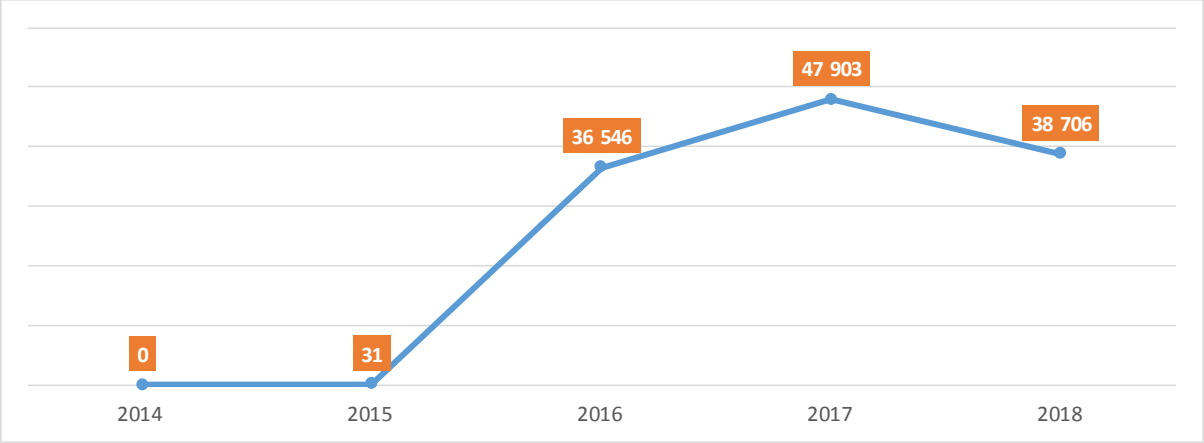

Joonis 2. Sotsiaalse kaasamise meetmete raames abi saanud isikute koguarv

[5] Itaalia hakkas jagama 2018. aastal esmast materiaalset abi 4. meetme alusel, kuid ei sisestanud seiresüsteemi mingeid andmeid.

[6] Rakenduskavade puhul, mille raames saavad samad inimesed nii toiduabi kui ka esmast materiaalset abi, on koondnäitajate esitamisel maha arvatud ilmselge kattumine rakenduskava elluviimise aastaaruande andmetes.

[7] Bulgaaria ametiasutused muutsid rakenduskava elluviimise 2018. aasta aruandes oma 2018. aasta ja varasemate aastate väljundnäitajaid. Seepärast võivad käesolevas aruandes esitatud väärtused erineda varasematel aastatel esitatud väärtustest.

Allikas: SFC2014.

Abifondi toetuse lõppsaajate üldprofiil on jäänud üldjoontes samaks. Nagu varasematel aastatel, oli suurim rühm – veidi alla poole (48 %) kõikidest abisaanutest – naised. Peaaegu 30 % pakutavast toetusest said lapsed, järgnesid rändajad, teise riigi taustaga inimesed või vähemused (10 %) ning kodutud (7 %). 2018. aastal oli 8 % abifondi toetuse lõppsaajatest 65aastased või vanemad ja 5 % oli puudega. Need näitajad on partnerorganisatsioonide hinnangud ja neisse tuleks suhtuda ettevaatlikult.

2018. aastal toiduabi, esmast materiaalset abi või sotsiaalse kaasamise meetmete raames abi saanutest 29 % olid lapsed. See osakaal püsis varasemate aastatega võrreldes muutumatu. Mitmes riigis said lapsed suurima osa toiduabist, eriti Küprosel, Horvaatias, Maltal, Ungaris ja Tšehhi Vabariigis, kus lapsed moodustasid toiduabi lõppsaajatest 44–92 %. Küprosel, Iirimaal, Ungaris ja Austrias oli laste osakaal suur esmase materiaalse abi lõppsaajate seas, jäädes vahemikku 93–100 %. Nende riikide rakenduskavades on nähtud lastele ette eritoetus. Lapsed moodustavad suure osa toiduabi saajatest ka teistes liikmesriikides (nt Belgias, Hispaanias ja Prantsusmaal), kelle rakenduskavad on suunatud haavatavas olukorras olevatele lastega peredele.

Tekstikast 1. Näited lasteni jõudmisest liikmesriikides

Tšehhi Vabariigis pakutakse ebasoodsas olukorras olevatele lastele koolides subsideeritud eineid. Arvatakse, et koolieelikute ja algkooliealiste kvaliteetne toitlustamine koolides innustab lapsi koolis käima. Sellistes kavades osalevate koolide arv kasvab pidevalt. Tšehhi Vabariigis jagatav materiaalne abi hõlmab viit liiki piimasegusid ja jätkupiimasegu eri vanuserühmadele ning imikutoitu.

Küprosel moodustavad lapsed suure osa nii toiduabi lõppsaajatest (92 %) kui ka materiaalse abi lõppsaajatest (100 %). Koolilapsed saavad koolisööklates tasuta eineid.

Horvaatias abistatakse kooliprogrammi raames lapsi, kes elavad vaesuses või keda ohustab vaesus. Need lapsed saavad koolitoitu, nagu ka koolikoti ja muid koolitarbeid.

Maltal võeti 2018. aastal kasutusele kava (kaasneva meetmena), mille raames jagatakse koolilastele puu- ja köögivilja ning piima, et aidata tekitada lastel kvaliteetse ja kestliku toidu tarbimise harjumust. Haavatavatest ja väga väikese sissetulekuga peredest pärit lapsed saavad abi ka kooliga seotud vajaduste jaoks, nagu koolivormi või kirjatarvete soetamine, õppekavaväline tegevus ja muud põhivajadused.

Ungaris moodustavad lapsed suure osa abi lõppsaajatest. Vaestest peredest pärit lastele

jagatakse toidupakke ja esmast materiaalset abi.

Iirimaal on toidupangad toeks ka toidupanku kasutavate perede lastele. Samuti on lastele toeks kodu sisseseadmise komplektid (mis sisaldavad imikupakke), mida jagatakse uude kodusse kolivatele pagulasperedele. 2018. aastal said 40 000 koolilast ja 1 000 rahvusvahelise kaitse taotleja last, kes kasutasid riigi pakutud majutust, koolitarvete komplekti.

Austrias antakse miinimumsissetulekuga perede kooliealistele lastele koolikott ja muid koolitarbeid.

Hispaanias varustatakse ebasoodsas olukorras olevaid peresid teatavate toiduainetega (nt imikutele mõeldud purgitoidud, teraviljatooted ja jätkupiimapulber), et täita laste erivajadusi ning toetada nende tervist, kasvu ja arengut.

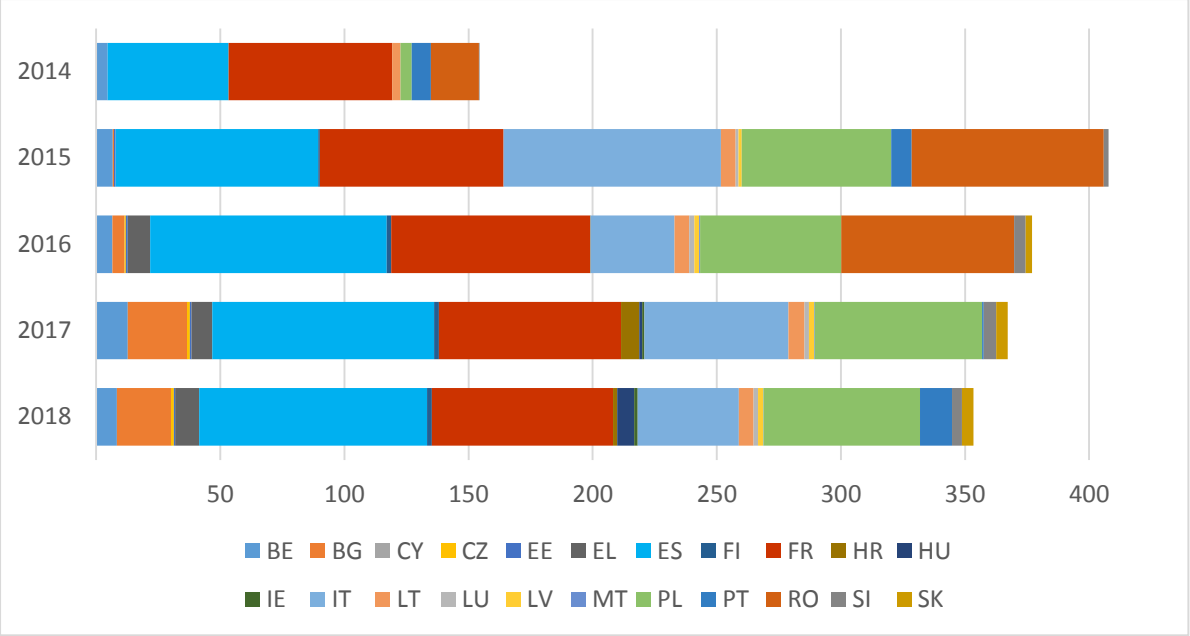
Umbes 10 % abi lõppsaajatest olid rändajad, teise riigi taustaga inimesed või vähemused. Tuleb siiski arvestada sellega, et andmekaitsega seotud põhjustel teavet toetust saavate rändajate kohta alati ei edastata (Kreeka, Prantsusmaa ja Slovakkia). Neist rühmadest abistati kõige enam pagulasi ja varjupaigataotlejaid (keda nimetati 45 % rändajatele suunatud rakenduskavadest).

Hinnanguliselt 7 % abifondi toetuse lõppsaajatest olid kodutud, kelle osakaal oli 2018. aastal 2017. aastaga võrreldes suurem. Samas on kodututе arvu eriti keeruline hinnata, kuna nad ei ole registreeritud ja nad on sageli väga tõrksad jagama mistahes isiklikku teavet. Lisaks on kodututе arvu suurenemise peamine põhjus see, et Prantsusmaa esitas näitajad 2018. aasta kohta, kuid ei olnud esitanud neid varasema aasta kohta. Iirimaal, Prantsusmaal ja Tšehhi Vabariigis saab toiduabi üle 10 % kodututest. Kui Hispaania kõrvale jätta, siis abi saanud kodututе osakaal 2018. aastal 2017. aastaga võrreldes kahanes, eriti Itaalias.

I rakenduskava: toiduabi

Toiduabi jagamine eelmise aastaga võrreldes eriti ei muutunud. Enamik programmis osalenud 21 liikmesriigist kas suurendas jagatava toidu kogust või hoidis selle samal tasemel. Kokkuvõttes jagati 2018. aastal veidi vähem toitu kui 2017. aastal, kuna mõnes suuremas liikmesriigis valmistoidu või toidupakkide jagamine vähenes. Viis liikmesriiki (Hispaania, Prantsusmaa, Poola, Itaalia ja Bulgaaria) jagasid 82 % kogu 2018. aastal antud toiduabist. Kolm liikmesriiki (Portugal, Ungari ja Iirimaa) suurendasid märkimisväärselt jagatava toidu kogust. Kümme liikmesriiki jagasid vähem toitu kui 2017. aastal, kusjuures Belgias, Eestis, Horvaatias, Itaalias ja Sloveenias oli kahanemine märkimisväärne.

Joonis 3. Aastatel 2014–2018 liikmesriikides antud toiduabi (tuhandetes tonnides)

Allikas: SFC2014.

Üle poole (55 %) toiduabist moodustasid piimatooted ning jahu, leib, kartul ja muud tärkliserikkad tooted. Piimatoodete osakaal oli eriti suur Belgias ja Prantsusmaal. Itaalias, Lätis, Slovakkias ja Soomes oli suur jahu, leiva, kartuli ja muude tärkliserikaste toodete osakaal. Jagatud puu- ja köögiviljade kogus suurenes pidevalt, kasvades 9 %-lt 2014. aastal 17 %-le 2018. aastal[8]. Rasvade ja õli kogus varieerus ning nende osakaal püsis keskmiselt 6 % juures. Valmistoidu osakaal oli võrdlemisi suur Iirimaal ja Ungaris, kuid mujal ELis oli see mõistlikult väike, jäädes 11 % juurde. Iirimaal kuulub valmistoit nende toidukategooriate hulka, mida soovivad partnerorganisatsioonid. See tuleneb klientide nõudlusest ja seega on selle eesmärk vähendada toidu raiskamist. Jagatud toidu hind inimese kohta on liikmesriikide ja aastate lõikes üsna erinev. See on tingitud eeskätt jagatud toodete kogusest ja liigist (nt värskete toodete suur osakaal) ning abistamise intensiivsusest.

Kõik 21 toitu jaganud liikmesriiki peale Küprose jagasid standardseid toidupakke. 14 liikmesriiki – Belgia, Bulgaaria, Hispaania, Horvaatia, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küpros, Läti, Poola, Slovakkia, Soome, Tšehhi Vabariik ja Ungari – pakkusid ka valmistoitu. Mõni liikmesriik pakkus valmistoitu koolilastele (Horvaatia, Itaalia, Küpros ja Tšehhi Vabariik) või kodututele (Itaalia, Läti, Poola, Slovakkia, Soome ja Ungari). Eesti toidupank tegi tihedat koostööd kohalike omavalitsustega, et jõuda võimalikult lähedale inimeste kodudele. Tänu partnerite heale teabevahetusele jagati vaatlusalusel ajavahemikul 95 % kõikidest toiduabipakkidest. Nagu varasematelgi aastatel, rahastati Bulgaarias, Hispaanias, Küprosel ja Ungaris partnerorganisatsioonide toidujagamist täielikult abifondi vahenditest, samal ajal kui teistes liikmesriikides täiendasid partnerorganisatsioonid abifondi toiduabi annetatud või muudest allikatest rahastatud toiduga.

I rakenduskava: esmane materiaalne abi

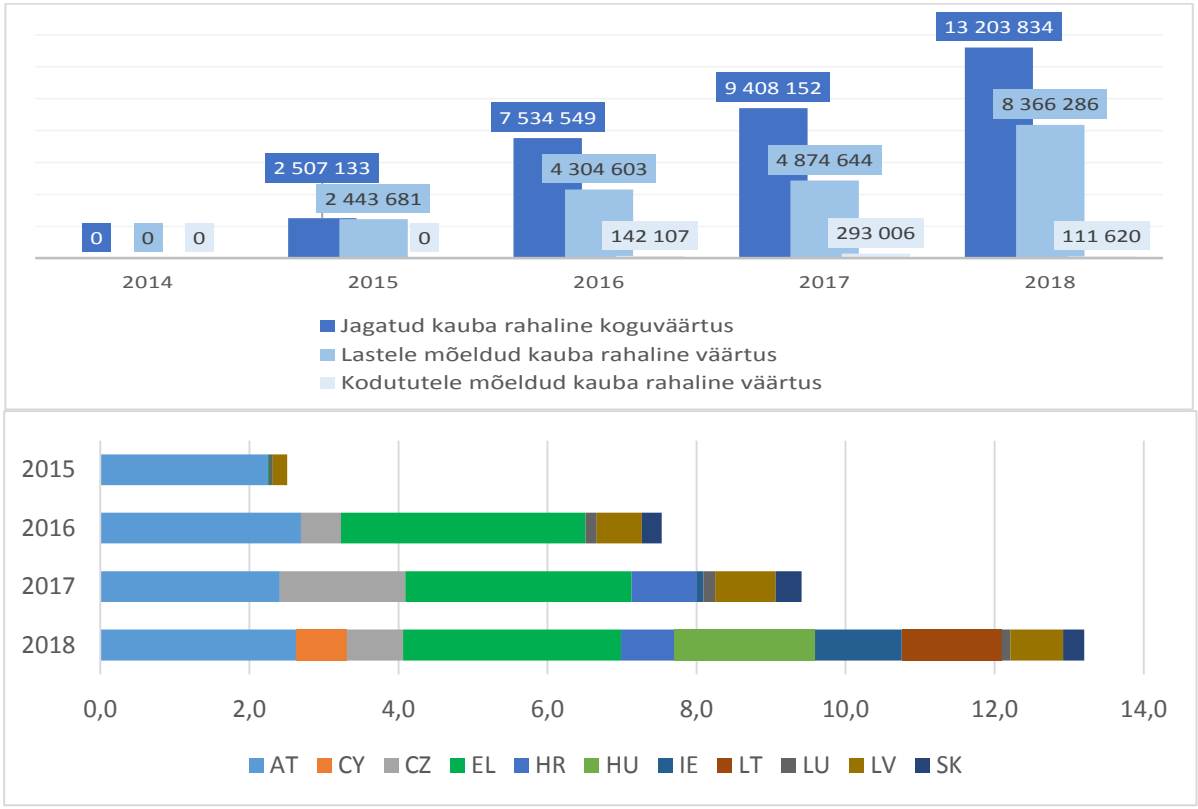
Esmase materiaalse abi saajate arv suurenes samuti märkimisväärselt. 2018. aastal jagasid liikmesriigid esmast materiaalset abi 13,2 miljoni euro väärtuses, mida oli 29 % rohkem kui 2017. aastal, mil see oli juba 2016. aastaga võrreldes 25 % suurenenud. Märkimisväärne kasv oli tingitud peamiselt sellest, et kolm liikmesriiki – Küpros, Leedu ja Ungari – jagasid esmast materiaalset abi 2018. aastal esimest korda. Kaheksa liikmesriiki

[8] Sh seetõttu, et suurenes toidu jagamine Portugalis, kus puu- ja köögiviljade osakaal on suur.

(Austria, Horvaatia, Iirimaa, Kreeka, Luksemburg, Läti, Slovakkia ja Tšehhi Vabariik) jätkasid esmase materiaalse abi jagamist nii nagu varasemal aastal. Enamik kaubast jagati kolmes liikmesriigis: Austrias, Kreekas ja Tšehhi Vabariigis (vt joonis 4). Horvaatias, Kreekas, Slovakkias ja Tšehhi Vabariigis oli abi suunatud kodututele, keda varustati hügieenitarvete ja muude kaupadega. Horvaatias jagati neile ka köögitarbeid ja rõivaid ning Horvaatias ja Kreekas magamiskotte/tekke.

Esmase materiaalse abina jagati jätkuvalt eelkõige koolitarbeid ja hügieenitarbeid lastega peredele. 2018. aastal jagati lastega peredele kirja- ja koolitarbeid (Austria, Horvaatia, Iirimaa, Kreeka ja Läti), koolikotte (Austria, Horvaatia, Kreeka ja Läti), imikuhoolduspakke (Horvaatia, Iirimaa ja Ungari), mähkmeid ja imikutele mõeldud niiskeid salvrätikuid (Kreeka) ning spordivarustust ja -riideid (Horvaatia). Iirimaal, Kreekas, Luksemburgis, Lätis, Slovakkias ja Ungaris jagati ka pesupesemisvahendit, pesupulbrit (värvilisele pesule), nõudepesuvahendit, mähkmeid, niiskeid salvrätikuid ning kreemi ja seepi imikutele ja maimikutele.

Joonis 4. Aastatel 2014–2018 jagatud kauba rahaline koguväärtus, sh liikmesriikide lõikes

Allikas: SFC2014.

I rakenduskava: kaasnevad meetmed

Kõik liikmesriigid, kes viisid 2018. aastal ellu I rakenduskava, rakendasid ka kaasnevaid meetmeid. Edukad meetmed olid muu hulgas i) leibkonna eelarve haldamise, toidu raiskamise vältimise ja toiduainete valimise alane teavitustegevus (Portugal); ii) eesti- ja venekeelne ajakiri „Abiline“,[9] mida jagati toiduabi saajatele (Eesti); iii) abifondi toidupakis leiduvaid toiduaineid ja tavaliselt annetatavaid toiduaineid sisaldavaid retsepte koondavate

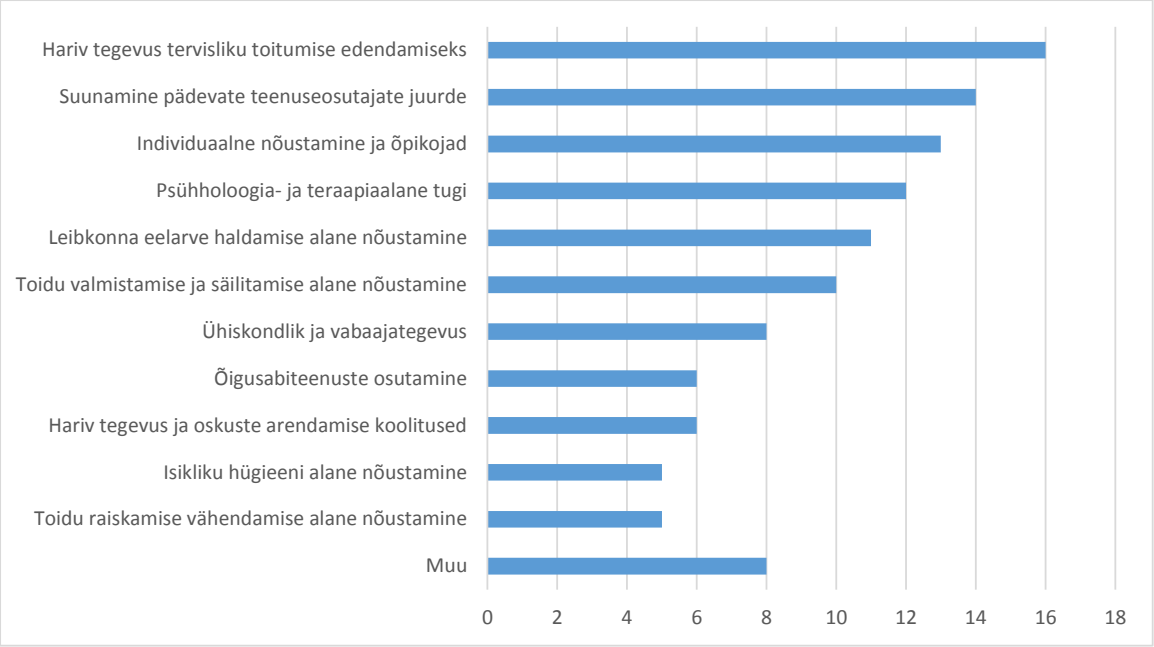
[9] Ajakirja 2018. aasta numbris, mis on pühendatud tervislikule toitumisele, soovitab toitumisnõustaja tervislikke retsepte toidupakis leiduvate toiduainete kasutamiseks. Ajakirjast leiab ka täiendavat tuge pakkuva 38 organisatsiooni kontaktandmed.

retseptiraamatute jagamine (Soome); iv) Punase Risti projekt „Oleme koos“, mille raames pakutakse ebasoodsa sotsiaalse taustaga lastele kultuurikogemust, abi koduste ülesannete tegemisel, mentorlust ja muud abi (Sloveenia); v) ühenduse Zadar Archdiocese Caritas (Horvaatia) juhitav projekt „Majandusliku haavatavuse vähendamine vabatahtliku tegevuse võimaluste kaudu“, millega minnakse materiaalsest abist kaugemale ja innustatakse osalejaid astuma samme vaesuse põhjuste kõrvaldamiseks, ning vi) brošüüri jagamine koos koolikottidega, et anda koolilastele nõu mitmesugustel teemadel alates koolist ja tööst kuni psühholoogiliste probleemideni (Austria).

Enamik liikmesriike viis korraga ellu mitut kaasnevat meedet, vaid mõni üksik otsustas keskenduda üksnes ühele või kahele. 2018. aastal ellu viidud kaasnevad meetmed (vt joonis 5) hõlmasid järgmist:

- toidu valmistamise ja säilitamise alane nõustamine (Belgia, Bulgaaria, Eesti, Leedu, Luksemburg, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Slovakkia, Soome);
- hariv tegevus tervisliku toitumise edendamiseks / toiduvalmistamiskursused (Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Horvaatia, Itaalia, Leedu, Luksemburg, Läti, Malta, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Sloveenia, Soome, Tšehhi Vabariik);
- toidu raiskamise vähendamise alane nõustamine (Belgia, Bulgaaria, Leedu, Poola, Portugal);
- isikliku hügieeni alane nõustamine (Bulgaaria, Leedu, Läti, Slovakkia, Ungari);
- suunamine pädevate teenuseosutajate juurde (nt sotsiaal-/haldusteenused) (Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Leedu, Luksemburg, Läti, Malta, Prantsusmaa, Slovakkia, Soome);
- individuaalne nõustamine ja õpikojad (Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Kreeka, Leedu, Luksemburg, Läti, Malta, Prantsusmaa, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi Vabariik);
- psühholoogia- ja teraapiaalane tugi (Belgia, Bulgaaria, Eesti, Itaalia, Kreeka, Küpros, Leedu, Läti, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi Vabariik, Ungari);
- leibkonna eelarve haldamise alane nõustamine (Belgia, Bulgaaria, Itaalia, Kreeka, Leedu, Läti, Malta, Poola, Portugal, Slovakkia, Soome, Tšehhi Vabariik);
- ühiskondlik ja vabaajategevus (Kreeka, Leedu, Luksemburg, Poola, Prantsusmaa, Sloveenia, Soome, Tšehhi Vabariik);
- hariv tegevus ja oskuste arendamise koolitused/programmid (Eesti, Horvaatia, Itaalia, Leedu, Malta, Sloveenia);
- õigusabiteenuste osutamine (Belgia, Eesti, Itaalia, Leedu, Prantsusmaa, Slovakkia);
- muu (Belgia, Eesti, Iirimaa, Itaalia, Läti, Malta, Sloveenia, Soome).

Joonis 5. 2018. aastal elluviidud kaasnevate meetmete liigid (n = 22)

II rakenduskava: sotsiaalne kaasamine

Nagu varasematelgi aastatel, viisid Madalmaad, Rootsi, Saksamaa ja Taani ellu sotsiaalse kaasamise meetmeid.

Saksamaal oli põhieesmärk jõuda äsja saabunud täiskasvanuteni ja kodututeni ning parandada nende juurdepääsu nõustamisele ja toetusmeetmetele. Saksamaa on juba ületanud mitmed selles valdkonnas püstitatud eesmärgid. Neist äsja saabunud täiskasvanutest ja kodututest, kes osalesid 2018. aastal sotsiaalse kaasamise meetmetes, jätkas sotsiaalteenuste kasutamist peaaegu 90 % (eesmärk oli 50 %). 2018. aastaks nõustatud kodutute ja kodutuks jäämise ohus olevate inimeste koguarv oli 21 564, mis juba ületas rakenduskava erieesmärki. Suuri edusamme tehti ka jõudmisel äsja saabunud lasteaiaealiste laste (12 237) ja nende vanemateni (13 734). Seepärast peaks eesmärk jõuda 2020. aastaks 19 700 lapse ja lapsevanemani olema saavutatav.

Taanis paranes tänu juurdepääsule varjupaikadele ja sotsiaaltöötajatele kodutute, sh Taanis viibimise luba omavate teistest ELi riikidest pärit kodutute olukord. Kaasamismeetmete kaudu said nad ajutise eluaseme, samuti võimaluse osaleda seltskondlikel ja kontaktide loomise üritustel ning omandada eraettevõttes töökogemust. Meetmetes võeti arvesse keelebarjääri ja muude raskustega silmitsi seisvate kodutute rändajate iseäranis ebakindlat olukorda. 2014.–2018. aastal osales neis meetmetes kokku 1 412 inimest, millega on programmitöö perioodiks 2014–2020 püstitatud eesmärk (1 400) juba ületatud.

Madalmaades jätkus projekt „Naabruskonna eakad“ 2018. aastal 776 osalejaga. Seda on vähem kui 2017. aastal, kuid tunduvalt rohkem kui 2016. aastal. Projekti eesmärk oli leevendada ebasoodsas olukorras olevate eakate sotsiaalset tõrjutust. Kõik osalejad olid vanemad kui 65 aastat. Osalejate koguarv aastatel 2014–2018 oli 2 274, mis moodustas 45 % püstitatud eesmärgist (5 000). Kõige olulisem tulemus oli see, et pärast kaht aastat projektis osalemist oli umbes 84 % eakatest ikka veel kaasatud, 45 % ütles, et nende sotsiaalvõrgustik on laienenud, ning 35 % oli tugevdanud oma digi- ja finantsoskusi. 2018. aastal pöörati suurt tähelepanu rändetaustaga, näiteks Türgist või Marokost pärit eakateni jõudmisele, mis ei ole lihtne, mistõttu on nad üldjuhul isoleeritud. 29 % projektis osalenutest ei olnud sündinud Madalmaades.

Rootsi sotsiaalse kaasamise meetmetes, mis on suunatud muudest ELi või EMP riikidest pärit puudust kannatavatele inimestele, keskendutakse tervise edendamisele ja Rootsi ühiskonda käsitleva põhiteabe edastamisele. Peamised sihtrühmad on kodutud (või kodutuks jäämise ohus olevad inimesed), rändajad, teise riigi taustaga inimesed, vähemused ja naised. Rakenduskavaga on seni jõutud 2 016 inimeseni, neist 414ni 2018. aastal. Nende inimeste osakaal, kes väidavad, et nad on saanud tuge või abi, on pidevalt suurenenud, olles kasvanud 2016. aasta 43 %-lt 2018. aastal 84 %-le. Suurenenud on ka nende inimeste osakaal – 38 %-lt 2016. aastal 82 %-le 2018. aastal –, kes väidavad, et neil on paremad tingimused, et hoolitseda oma tervise ja hügieeni eest. 40 % eesmärk on mõlema näitaja puhul tublisti ületatud.

Takistused rakenduskavade elluviimisel

Takistustest rakenduskava elluviimisel teatas 19 liikmesriiki. Nende takistuste hulka kuulusid i) jätkuvad logistilised raskused, nt jagamisel ja ladustamisel (Kreeka, Portugal, Soome, Ungari); ii) õigusküsimused, nt riigihanked või andmekaitse (Belgia, Bulgaaria, Eesti, Itaalia, Kreeka, Malta, Portugal, Rumeenia, Ungari); iii) partnerorganisatsioonide vähene suutlikkus (Poola, Taani, Ungari); iv) raskused sihtrühmadeni jõudmisel (Eesti, Läti, Poola, Rootsi, Ungari); v) raskused seire tegemisel ja abi lõppsaajate andmete kogumisel (Itaalia, Rumeenia, Ungari) ning vi) probleemid jagatava kaubaga, nt nende kvaliteet, mitmekesisus ja kaal[10] (Prantsusmaa, Ungari). Rumeenias esines lisaks üldisi rakendamisprobleeme, mis olid seotud eeskätt riigihangete ja suutlikkusega. Hoolimata komisjoni korrapärasest seirest ja toest ning olemasoleva tehnilise abi aktiivsest kasutamisest, et suurendada abifondi korraldusasutuse suutlikkust, ei õnnestunud neid probleeme aruandeaastal lahendada.

Abifondi paindlikkus ning korraldusasutuste ja partnerorganisatsioonide tugev koostöö aitas riikidel paljud neist takistustest ületada. Itaalias korraldas korraldusasutus kohtumise materiaalse abi jagajatega, et pakkuda lisatuge rakenduskava elluviimisel esinevate probleemide lahendamisel. Prantsusmaa muutis 2018. aastal oma juhtimissüsteemi ja võttis vastu uued menetlused, eelkõige sisekontrolli, logistika ja tehnilise abi jaoks, et täiustada rakenduskava kontrollijälge.

Horisontaalsed põhimõtted

Abifondi käsitleva määruse artiklis 5 on sätestatud horisontaalsed põhimõtted, mida tuleks abifondi vahendite kasutuse kavandamisel ja abifondi rakendamisel kõikjal kohaldada. Nende põhimõtete hulka kuuluvad rahastuse vastastikune täiendavus, sooline võrdõiguslikkus, diskrimineerimiskeeld, toidu raiskamise vältimine, tasakaalustatud toitumine ning keskkonna- ja kliimaaspektid. Liikmesriigid peaksid neid põhimõtteid järgima ja andma neist aru oma iga-aastastes rakenduskava elluviimise aruannetes.

Liikmesriigid võtavad neid üldpõhimõtteid arvesse. Nad peavad kinni vastastikuse täiendavuse põhimõttest, kasutades muid rahastamisvahendeid. Eestis on sotsiaalministeerium ka ESFi vahendusasutus, millega on tagatud ühtne ülevaade kahe fondi teenustest ja teabe liikumine. Soome on teatanud koostoimest ESFi kaasrahastatavate sotsiaalse kaasamise projektidega, mis on abifondi toidujagamise kaasnevateks meetmeteks.

[10] Teatati ka üksikutest muudest probleemidest, nagu kättetoimetamata jäänud toit (Kreeka), hävinud või kahjustatud kaup (Kreeka), korraldusasutuse viga mõne näitaja arvutamisel, mis vajas parandamist (Küpros), sihtrühmale ei jagatud piisavalt toitu (Horvaatia), halduskoormus ja piiratud rahalised vahendid (Eesti), partnerorganisatsioonide vähene huvi (Slovakkia), meetmeid ei peetud konkreetsel hetkel asjakohaseks, mis tõi kaasa viivitused nende elluviimisel (Rumeenia), ühiskonna suhtumine sihtrühma (Rootsi).

Mitu liikmesriiki on selgitanud, kuidas nad kohaldavad soolise võrdõiguslikkuse põhimõtet. Tšehhi Vabariik abistab üksikemasid, pidades neid eriti haavatavaks rühmaks. Saksamaa nõustab naisi laste eest hoolitsemise ja tervisega seotud küsimustes ning on koostanud partnerorganisatsioonidele kasutamiseks soolist võrdõiguslikkust käsitlevad teabelehed. Rootsis keskendutakse kahes projektis eraldi naiste tervisele ja ülejäänud projekte on kohandatud, et jõuda paremini naisteni. Rootsis ja Madalmaades oli 80 % sotsiaalse kaasamise meetmete raames abi saanutest naised.

Enamik liikmesriike nimetas sõnaselgelt diskrimineerimisvastaseid meetmeid. Saksamaa ja Läti annavad suuniseid ja korraldavad õpikodasid, kus käsitletakse diskrimineerimise vältimist. Ungaris võetakse arvesse puudega inimeste erivajadusi, näiteks toidu jagamine toimub kohtades, kuhu pääseb ilma takistusteta, ja samuti pakutakse abi toidupakile järele minemisel. Luksemburg tagab ligipääsu puudega inimestele. Bulgaaria sõnul aitab abifond edendada võrdseid võimalusi sellega, et pakutakse rahvusest ja usust lähtuvaid eritoite.

Enamikus riiklikes abifondi rakenduskavades on seatud esikohale meetmed, millega vähendatakse toidu raiskamist. Iirimaa vähendab toidu raiskamist sellega, et ühendab supermarketitest kogutud toidu abifondi toidujagamisega. Maltal ja Hispaanias kohandatakse toidupakke vastavalt nende saajate vajadustele, et vältida raiskamist. Sloveenia peab esmatähtsaks toidujagamissüsteemi tõhusust, kandmaks hoolt selle eest, et inimesed saavad toidu kätte kiiresti ja tublisti enne selle kõlblikkusaja lõppu. Belgias jagatakse abifondi raames värsket suppi, mis on valmistatud müümata jäänud kaubast. Selleks et innustada annetama toidu, rakendab Belgia ka käibemaksuvabastust ning kasutab toiduabisektori ja suurte jaemüügiettevõtjate vahelist hartat. Prantsusmaal kohaldavad partnerorganisatsioonid laialdaselt 2016. aastal vastu võetud raiskamise vastast seadust, mis on kaasa toonud toidujäätmete märkimisväärse vähenemise. Tarnijate valimisel kasutatavasse hankemenetlusse lisati 2016. aastal kriteerium, mille kohaselt tuleb arvesse võtta toiduainete transpordi CO_2-jalajälge. Horvaatias on toidupuuduse, materiaalse puuduse ja tehnilise abi teemaliste projektikonkursside dokumentides kindlaks määratud, kuidas vältida toidu raiskamist, tagada tooteohutus ning kaitsta rahva tervist ja keskkonda. Leedus lähevad toidupakkide ülejäägid sööklatesse, kus valmistatakse toitu kodututele.

Mitu liikmesriiki ütles, et nad jagavad mitmekesist ja tasakaalustatud toitu. Prantsusmaal kohandatakse pakutavaid eineid vastavalt nende saajate vanusele ja elutingimustele. Portugalis püütakse katta toidupakkidega vähemalt 50 % inimese energia- ja toitainevajadusest ning päevaportsjonis on esindatud kõik seitse toitainerühma. Slovakkia laseb hinnata oma toidupakkide sisu riiklikul tervishoiuasutusel, et tagada õige toitainete tasakaal. Eestis peeti toidupakkide küsimuses nõu Tervise Arengu Instituudiga, kes soovitas välja jätta kõige levinumad allergeenid (nt pähklid ja neid sisaldavad toiduained). Belgia võttis arvesse tervishoiuministeeriumi juhiseid ja abisaajate tagasisidet. Läti tegeles tervisealase teavitamisega, keskendudes näiteks tervislikule toitumisele ja eluviisile, laste eest hoolitsemisega seotud küsimustele, sõltuvuse ennetamisele, esmaabioskustele, hädaolukordadele reageerimisele ja haiguste ennetamisele.

Paljud liikmesriigid võtavad arvesse kliima- ja keskkonnaaspekte. Austria andis teada, et keskkonnaga seotud põhjustel valitakse kvaliteetsed ja vastupidavad tooted. Tšehhi Vabariigis pakutakse abifondi kaudu üksnes keskkonnahoidlikke tooteid, millega soodustatakse ringlussevõttu. Partnerorganisatsioonid valivad tooted kaupade seast välja vastavalt oma klientide vajadustele. Sellega viiakse miinimumini oht jagada soovimatut kaupa ja välditakse raiskamist.

Hindamine

Abifondi tegevuse mõju konkreetsetes liikmesriikides on põhjalike hindamiste andmetel üldjuhul hea. Näiteks Luksemburgi aruandes jõuti järeldusele, et abifondi toetus võimaldab riigil vabastada oma eelarvevahendid üldsuse muude vajaduste rahuldamiseks. Portugalis korraldatud uuring näitas, et toiduabi on võimaldanud 72 %-l rakenduskavaga hõlmatud inimestest hallata oma leibkonna eelarvet paremini. Prantsusmaa tehtud hindamises tekkis küsimus abifondi rakenduskava ja vaesuse vähendamise vahelise seose ebakindlusest, võttes arvesse vaesuse keerulist ja mitmemõõtmelist olemust. Ent kuna toiduabi andmine on esimene kokkupuude raskustes olevate inimestega ja avab võimaluse pakkuda personaalset tuge, peaks selle positiivne mõju olema aja jooksul vaadeldav.

Mõni liikmesriik kasutas spetsiaalseid hindamiskriteeriume ja/või hindas konkreetseid küsimusi. Belgia korraldas turu-uuringu, selgitamaks välja, milliseid tervislikke tooteid saaks osta ja jagada nii, et mõju keskkonnale oleks minimaalne. Kreeka uuris rakenduskava panust toiduga kindlustamatuse vastasesse võitlusse, st kas sellega saavutati teaduslike soovitustega kooskõlas olev toitainete tarbimine ja abisaajate elukvaliteedi paranemine.

Tekstikast 2. Hindamine Iirimaal ja Hispaanias

Iirimaal korraldab abifondi korraldusasutus sidusrühmade seas regulaarselt uuringuid. Põhijäreldused on, et toetus mõjub ebasoodsas olukorras olevatele inimestele hästi, aidates neil elus edasi liikuda ja suurendada oma sotsiaalseid kontakte, ning et tänu toetusele vabanevad rahalised vahendid muu olulise tegevuse jaoks. Kiideti koolitarvete komplektide head kvaliteeti ning lapsed, kellele neid jagati, olid väga rahul sellega, et neil on sama kvaliteetsed asjad kui sõpradel. Suur saavutus on ka see, et toidupankadel on õnnestunud suurendada oma varusid ja tagada korrapärasus. Lisaks on peamine partnerorganisatsioon FoodCloud Hubs suutnud ühendada omavahel supermarketitest kogutava toidu ja abifondi rahastatava toidu. See on hea keskkonnale, kuna mida vähem toidujäätmeid saadetakse ladestamiseks prügilatesse, seda väiksem on CO_2-heide.

Hispaanias korraldasid Punane Rist ja toidupankade liit 2018. aastal põhjaliku abifondi hindamise[11]. Nende aruandes jõutakse järeldusele, et abisaajad hindavad abifondi toetust kõrgelt: 96 % neist soovitaks seda ka teistele ja 76 % sõnul päästab jagatav toit neid paljudest raskustest. Samas kinnitatakse aruandes ka seda, et ehkki rakenduskava aitab leevendada vaesuse äärmuslikke vorme ja toetab perede toitumist, ei piisa sellest, et võimaldada peredel ja üksikisikutel oma ebakindlast olukorrast välja tulla.

5. KOKKUVÕTE

Abifondi rakenduskavade alusel võetud finantskohustused suurenesid 2018. aastal märkimisväärselt, kasvades 762,2 miljoni euroni. Aastate 2014–2018 kulukohustused olid kokku peaaegu 2 732 miljonit eurot, mis moodustas 61 % rakenduskavade koguvahenditest (ELi panus ja riiklik kaasrahastamine). See näitab, et abifondi eelarve täitmine sujub hästi. Kindlalt suurenesid ka maksed: 31. detsembriks 2019 ületasid komisjoni vahemaksed 38 % kogu 2014.–2020. aasta eraldisest (2018. aasta lõpus oli see näitaja 25 %).

Enamik liikmesriike parandas oma seniseid tulemusi abi jagamisel ja tegi suuri edusamme oma eesmärkide saavutamisel. 2018. aastal jagasid abifondi abi edukalt 26 liikmesriiki. Toiduabi jagamine eelmise aastaga võrreldes eriti ei muutunud. Esmase

11 Hispaania Punase Risti 2018. aasta hinnang abifondi mõju kohta Hispaanias.

materiaalse abi jagamine jätkuvalt suurenes ning 2018. aastal anti 2017. aastaga võrreldes abi 29 % rohkem. Küpros, Leedu ja Ungari jagasid 2018. aastal esmast materiaalset abi esimest korda. Sellegipoolest püsivad mõned probleemid rakenduskavade elluviimisel, eelkõige viivitused ning logistika, õiguslike aspektide, sihtrühmadeni jõudmise ning seire ja hindamisega seotud raskused, samuti partnerorganisatsioonide vähene suutlikkus. Enamik liikmesriike suutis need raskused tänu sidusrühmade usaldusele ja koostööle ületada, kuigi mõnikord oli vaja rakenduskava muuta. Hoolimata komisjoni hoolikast seirest, ei andnud Rumeenia institutsiooniliste muudatuste ja pidevate hankeprobleemide tõttu 2018. aastal abi.

2018. aastal sai abifondist toetust hinnanguliselt peaaegu 13 miljonit inimest. Abifondi toetus on osutunud aastate jooksul stabiilseks. Kõige sagedasem abi on jätkuvalt toiduabi. 2018. aasta abi lõppsaajatest üle 12,5 miljoni (92 %) sai toiduabi ja ligikaudu 998 000 (7 %) esmast materiaalset abi ning peaaegu 39 000 osales sotsiaalse kaasamise kavades (abifondi II rakenduskava). Nagu varasematelgi aastatel, oli suurim abisaajate rühm lapsed (29 % kõikidest abi lõppsaajatest). Eraldi sihtrühm olid kodutud (7 %) ja puudega inimesed (5 %). Hinnangute kohaselt oli 10 % kõikidest toetatud inimestest rändajad, teise riigi taustaga inimesed või vähemused ning 8 % olid 65aastased või vanemad.

Nagu varasematelgi aastatel, on aruannetest näha, et abifondi tõhusal ja tulemuslikul rakendamisel on olnud keskse tähtsusega abifondi paindlikkus. Sihtrühmadeni jõudmisel on olnud väga olulised partnerorganisatsioonide teadmised sihtrühmade kohta. Samas on abifond aidanud partnerorganisatsioonidel muutuda tõhusamaks, sealhulgas tarneaegade osas ja asutustevahelises koostöös. Peale selle on liikmesriigid ja partnerorganisatsioonid saanud teha otsuseid selle kohta, kuidas ja millal jõuda sihtrühmadeni, mis on olnud abi lõppsaajatega usalduslike suhete loomisel ülioluline.

Kaasnevad meetmed on hästi välja arendatud ja muutunud mitmekesisemaks. Liikmesriikide aruannetest on näha, et kõik liikmesriigid, kes viisid 2018. aastal ellu abifondi I rakenduskava, rakendasid ka kaasnevaid meetmeid. Kõige levinum kaasnev meede olid hariv tegevus tervisliku toitumise edendamiseks / toiduvalmistamiskursused, järgnesid individuaalne nõustamine ja õpikojad ning psühholoogia- ja teraapiaalane tugi. Suunamine pädeva teenuseosutaja juurde oli endiselt oluline esimene samm vaesusest välja. Kokkuvõttes rakendati mitmesuguseid häid tavasid.

Üldjuhul on liikmesriigid teatanud, et nad on järginud horisontaalseid põhimõtteid. Kõik kandsid hoolt selle eest, et abi oleks meestele ja naistele võrdselt kättesaadav, ning enamik rõhutas, et kedagi ei diskrimineerita tema soo, rassi või etnilise päritolu, usu või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu. Mõni liikmesriik tegi jõupingutusi selle tagamiseks, et abifondi toidupakkide sisu vastaks partnerorganisatsioonide ja abi lõppsaajate soovidele, et vältida toidu raiskamist. Liikmesriigid püüdsid pakkuda peamiselt tervislikke toiduaineid ning pöörasid suurt tähelepanu ladustamisele ja õigeaegsele kättetoimetamisele, samuti ringlussevõetud materjali kasutamisele. Sellega panustati ka kliima- ja keskkonnakaitsesse.

Kuna abifondi rakendamine on jõudmas lõppetappi, pööratakse üha rohkem tähelepanu enim puudust kannatavatele isikutele antava toetuse edukale lõimimisele ESF+ programmi. Komisjon on loonud oma 2018. aasta ettepanekuga ESF+ kohta aluse enim puudust kannatavate isikute toetamise edukale jätkumisele. Käimasolevad kaasseadusandjate vahelised läbirääkimised on näidanud, et kavatsust luua koostoime, teha lihtsustusi ja lõimida see toetus kindlalt laiemasse sotsiaalse kaasamise lähenemisviisi hinnatakse kõrgelt. Nüüd on tähtis viia läbirääkimised edukalt lõpule, et ESF+ programmitöö teemaline arutelu saaks liikuda lõppetappi ja et kiiresti saaks hakata esitama rakenduskavu. ESF+ programm on väga oluline, et toetada majanduse ja ühiskonna taastumist pärast

koroonaviiruse pandeemiat ning edendada õiglast üleminekut kliimaneutraalsele majandusele kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe[12] eesmärkidega ja koos õiglase ülemineku fondiga[13]. See programm on oluline ka Euroopa sotsiaalõiguste samba[14] eesmärkide saavutamiseks.

12 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf.
13 https://ec.europa.eu/regional_policy/et/newsroom/news/2020/01/14-01-2020-financing-the-green-transition-the-european-green-deal-investment-plan-and-just-transition-mechanism.
14 https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1226&furtherNews=yes&newsId=9524.